

Jacob Vestergaard
løgtingsmaður
vegna Fólkaplokkinn

Løgtingsmál nr. 27/2018: Uppskot til løgtingslóg um føroyskan kortmyndugleika

Uppskot til

Løgtingslóg um føroyskan kortmyndugleika

§ 1. Umhvørvisstovan er føroyskur kortmyndugleiki.

§ 2. Kortmyndugleikin stendur fyri geodetiskum uppmátingum, og topografiskari kortlegging av Føroyum. Harafturat stendur kortmyndugleikin fyri loftmyndatøku og ger lendismodell og myndakort av Føroyum.

Stk. 2. Kortmyndugleikin hevur ábyrgdina av elektroniskari miðlan av landafrøðiligum upplýsingum viðvíkjandi Føroyum.

Stk. 3. Kortmyndugleikin kann standa fyri ella fremja geodetiska gransking.

Stk. 4. Landsstýrismaðurin kann í kunngerð áleggja kortmyndugleikanum at standa fyri øðrum uppmátingum, og kortleggingaruppgávum enn teim í stk. 1-3 nevndu.

§ 3. Kortmyndugleikin skrásetir staðsettar upplýsingar, harundir staðanøvn, sambært galdandi fyriskipanum.

§ 4. Til tess at fremja uppgávur eftir hesi lóg hava starvsfólk hjá kortmyndugleikanum uttan rættarúrskurð atgongd til eitt og hvørt stað og ein og hvønn eigindóm.

§ 5. Landsfevnandi topografisk kort av Føroyum, lendismodell og myndakort, skulu vera atkomulig hjá almenninginum.

Stk. 2. Fyri annað korttilfar enn í stk. 1 nevnda, kann kortmyndugleikin krevja gjald.

§ 6. Henda løgtingslóg kemur í gildi 1. juli 2019.

Stk. 2. Samstundis, sum lógin fær gildi, fer Lov nr. 82 af 31. marts 1928 om Geodætisk Institut, Bekendtgørelse fra 6. april 1831 om forbud mod at efterstikke generalstabskort, Bekendtgørelse nr. 193 af 25. juni 1928: Reglement for Opmaaling ved Udskiftning paa Færøerne úr gildi.

Kapittul 1. Almennar viðmerkingar

Endamálið við lógaruppskotinum er at staðfesta, at ein føroyskur kortmyndugleiki skal skipast. Somuleiðis er endamálið at gera topografisk kort, lendismodell og myndakort ókeypis og atkomulig hjá almenninginum. Lógaruppskotið fevnir ikki um sjókort.

Kortframleiðslan er nógv broytt tey seinastu 20-30 árin. Áður vórðu kort einamest framleidd sum pappírskort, meðan øll nútímans kort eru digital. Harvið hevur sjálvt tað staðsetta grundarlagið handan kortini (geodata) fingið týðning fyri onnur enn sjálvan kortframleiðaran. Avbjóðingin hjá tí føroyska kortmyndugleikanum verður tí at lyfta føroyakortið burtur úr fortíðini við pappírskortum og inn í ta digitalu nútíðina.

Tann føroyski kortmyndugleikin fær sum uppgávu at framleiða og viðlíkahalda tað almenna føroyakortið, at skráseta staðanøvn, at gera lendismodell og at framleiða myndakort. Harafturat hevur kortmyndugleikin ábyrgdina av føroysku geodesi'ini, sum er sjálvt grundarlagið undir øllum uppmátungum í Føroyum. Ein fortreyt fyri einum vælverkandi føroyskum kortmyndugleika er, at ábyrgdin, kortgerðin og raksturin verða savnað á einum stað, so økið kann rekast effektivt, eins og at neyðugar dagføringar framhaldandi verða gjørdar. Umhvørvisstovan hevur drúgvur royndir við at gera kort úr loftmyndum. Í 1985 fekk Matrikulstovan sítt fyrsta kortleggingartól, har kort verða gjørd út loftmyndum, og í hesi 27 árin eru flest øll teknisk grundkort og myndakort framleidd á stovninum. Tí er tað heilt natúrligt, at Umhvørvisstovan verður føroyskur kortmyndugleiki.

Skipanin av føroyska kortmyndugleikanum kemur samstundis, sum gongdin í grannalondum okkara er tann, at alsamt fleiri lata kortdata vera tøk og ókeypiss hjá øllum at brúka. Fyrsta Norðurlandið, ið gjørdi hetta, var Finland, og 1. januar 2013 gjørdust kortdata í Danmark ókeypiss. Hetta seinasta árið eru kortdata somuleiðis leysgivin í Íslandi og Noregi. Meginorsøkin til hesa tilgongd er, at politiski myndugleikin vildi seta ferð á digitaliseringstilgongdina í samfelagnum, eins og tað letur fleiri vinnuligar móguleikar upp, tá kortdata eru ókeypiss og atkomulig hjá øllum at brúka. Harafturat viðførir leysgevingin av kortdata til ókeypiss nýtslu bæði effektiviseringar innan ta almennu umsitingina og móguleikar fyri bæði nýhugsan og nýskapan innan vinnulívið.

Uppskotssetarin heldur tað vera sjálvsagt, at føroysk kortdata verða gjørd ókeypiss, samstundis sum ein føroyskur kortmyndugleiki verður skipaður. Tað dagførda og talgilda topografiska føroyakortið skal eisini vera ókeypiss hjá øllum at brúka. Eins skjótt, sum kortmyndugleikin er skipaður, er ætlanin, at Umhvørvisstovan fer at fyrireika eina tilgongd, sum hevur við sær, at topografisku føroyakortini verða tøk hjá øllum føroyingum ókeypiss.

Kapittul 2. Avleiðingarnar av uppskotinum

1. Fíggjarligu avleiðingarnar fyri land og kommunur

Lógaruppskotið hevur eina røð av fíggjarligum avleiðingum, bæði fyri land, kommunur og fyri vinnuna. Fíggjarligu árinini fyri landið eru negativ, orsakað av, at landið bæði skal bera tann árliga rakstrarkostnaðin av kortmyndugleikanum og dagføringina av føroyakortinum. Árligu rakstrarútreiðslurnar eru mettar til 1,5 mió. kr.

Um føroyakortið og myndakort av Føroyum verða gjørd atkomulig og ókeypiss hjá øllum brúkarum, fær Umhvørvisstovan ein netto-inntøkumiss á umleið 580.000 kr. Henda upphæddin er tí íroknað tí árliga rakstrarkostnaðinum á 1,5 mió. kr., og skal roknast frá tí degi, sum nýtslan av kortunum verður ókeypiss.

Meirútreiðslurnar á Umhvørvisstovuni, sum standast av, at kortmyndugleikin verður yvirtikin, og at kortini verða gjørd atkomulig og ókeypiss hjá øllum brúkarum, verða spardar aftur aðrastaðni í almennu skipanini.

Positivu fíggarligu avleiðingarnar av uppskotinum eru fyrst og fremst tær rationaliseringar og avleiddu sparingar, ið standast av, at áður nevndu kort verða latin til ókeypiss nýtslu hjá øllum áhugaðum. Sostatt verða íløgurnar gjørdar hjá kortmyndugleikanum, meðan rationaliseringarnar og sparingarnar hjá tí almenna skulu finnast aðra staðni, bæði hjá landi og kommunum.

2. Umsitingarligar avleiðingarnar fyri land og kommunur

Lógaruppskotið hevur umsitingarligar avleiðingar fyri landið, sum fyrst og fremst eru at finna hjá kortmyndugleikanum. Verður Umhvørvisstovan kortmyndugleiki, viðførir hetta eina meirumsiting, sum samsvarar við tvey ársverk. Harafturat koma meiruppgávur, ið eru heftar at kortgerð, loftmyndatøku, geodesi o.ø.t.

3. Fíggarligu avleiðingarnar fyri vinnuna

Lógaruppskotið hevur fíggarligar avleiðingar fyri vinnuna. Um føroyakortið, lendismodell og myndakort av Føroyum verða gjørd ókeypiss hjá øllum brúkarum, sparir vinnan tær útreiðslurnar, ið eru farnar til keyp av slíkum kortum. Væntandi síggjast sparingarnar aftur hjá byggifyritøkum og øðrum fyrítøkum, ið arbeiða við lendisplanlegging. Somuleiðis kann væntast, at sparingar eisini verða hjá ferðavinnuni.

Harumframt kann væntast, at ókeypiss kort fara at skapa ein tørv, sum ikki er har í dag – bæði hjá almennum myndugleikum og hjá vinnuni. Hetta er ikki nøkur beinleiðis peningalig sparing, men heldur verður talan um eina virðisøking, ið stendst av nýhugsan og nýskapen innan vinnulívið.

4. Avleiðingar fyri umhvørvið

Lógaruppskotið hevur ongar umhvørvisligar avleiðingar við sær.

5. Serligar fíggarligar, umsitingarligar ella umhvørvisligar avleiðingar fyri serstøk øki í landinum

Uppskotið hevur ikki serligar fíggarligar, umsitingarligar ella umhvørvisligar avleiðingar fyri serstøk øki í landinum.

6. Sosialar avleiðingar fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir

Uppskotið hevur ikki sosialar avleiðingar fyri ávísar samfelagsbólkar ella felagsskapir.

7. Hava millumtjóða sáttmálar við sær fíggarligar, umsitingarligar ella umhvørvisligar avleiðingar fyri landsmyndugleikar, kommunumyndugleikar, ávís øki í landinum, ávísar samfelagsbólkar ella vinnuna

Um uppskotið verður samtykt hevur eingin millumtjóða sáttmáli við sær fíggarligar, umsitingarligar ella umhvørvisligar avleiðingar fyri landsmyndugleikar, kommunumyndugleikar, ávís øki í landinum, ávísar samfelagsbólkar ella vinnuna.

8. Áleggur uppskotið fólki skyldur t.d. upplýsingarskyldu, skrásetingarskyldu ella t.d. krøv um loyvi, skal verða greitt frá umsitingarligu avleiðingunum av hesum

Ongar slíkar skyldur verða álagdar fólki við hesum uppskotinum.

9. Verða heimildir lagdar til annan landstýrismann, ella til kommunur umframt kommunustýrslógina, skal greiðast frá teimum fyrilitum, ið grundgeva hetta

Við hesum uppskotinum verða ongar heimildir lagdar til annan landsstýrismann ella til kommunur umframt kommunustýrslógina.

10. Fáa almennir myndugleikar atgongd til privata ogn, skal grundgevast fyri hesum og greiðast frá vavinum av heimildini

Lógaruppskotið gevur ongar nýggjar heimildir til atgongd til privata ogn, men staðfestir einans tær verandi atkomuheimildirnar, ið eru neyðugar í sambandi við uppmátingar til kortgerð.

	Fyri landið/lands-myndugleikar	Fyri kommunalar myndugleikar	Fyri pláss/øki í landinum	Fyri ávísar samfelagsbólkar/felagsskapir	Fyri vinnuna
Fíggjarligar/búskaparligar avleiðingar	Ja	Ja	Nei	Nei	Ja
Umsitingarligar avleiðingar	Ja	Ja	Nei	Nei	Nei
Umhvørvisligar avleiðingar	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Avleiðingar í mun til altjóða avtalur og reglur	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei
Sosialar avleiðingar				Nei	

Kapittul 3. Serligar viðmerkingar

Til § 1. Til tess at beina allan møguligan iva burtur verður ásett beinleiðis í lógini, hvør stovnur er føroyskur kortmyndugleiki.

Til § 2. Greinin ásetir, hvørjar uppgávur kortmyndugleikin hevur. Eftir siðvenju fevnir topografiska kortleggingin um tað vanliga føroyakortið, í støddini 1:100.000, tey sonevndu máliborðsbløðini í støddini 1:20.000 og tann føroyska staðanavndatabasan. Kortmyndugleikin hevur til uppgávu at gera og viðlíkahalda tað almenna føroyakortið og at gera tað tøkt í digitalum sniði innan eitt ávíst tíðarskeið. Harumframt skal kortmyndugleikin gera lendismodell, ið m.a. fevnir um hæddarmodellið av Føroyum. Eisini verður ásett við lóg, at uppgávan við at gera myndakort og standa fyri loftmyndatøku liggur hjá kortmyndugleikanum. Hesa uppgávuna hevur Matrikulstovan (nú Umhvørvisstovan) røkt síðan 1965.

Ásetingarnar í stk. 2 merkja, at kortmyndugleikin skal gera almenna føroyakortið, lendismodellið og myndakortið tøkt á internetinum, so øll áhugað kunnu heinta hesi. Kortmyndugleikin avger sjálvur, hvussu hetta verður gjørt.

Geodesi er læran um støddina og formin á jørðini, sum m.a. leggur fast tað geografiska referensunetið, ið er sjálvt grundarlagið undir øllum uppmátungum. Sostatt hevur geodesi'in alstóran týdning, bæði fyri uppmátungar á sjógvi og á landi. Kortmyndugleikin hevur ábyrgdina av føroyska geodetiska grundarlagnum og fær við ásetingunum í stk. 3 eisini heimild til at fremja geodetiska gransking.

Stk. 4 heimilar landsstýrismanninum at leggja aðrar kortleggingaruppgávur til kortmyndugleikan við kunngerð. Slíkar uppgávur kunnu vera sjókort, teknisk kortlegging av ymiskum slag o.a.t.

Til § 3. Greinin hevur til endamáls at áseta, at kortmyndugleikin skrásetur tær staðsettu upplýsingar, sum aðrar fyriskipanir áleggja honum. Fastar fyriskipanir eru fyri góðkenning av staðanøvnum ígjøgnum staðanavnnevndina, og kortmyndugleikin hevur til uppgávu at staðseta hesi. Tó er avmarkað, hvussu nógv staðanøvn skulu við á kortini, og tí er kortmyndugleikin heimilaður at avmarka mongdina. Sostatt kann eitt staðanavn væl vera við í staðanavndatabasanum uttan at standa á tí almenna føroyakortinum.

Afturat staðanøvnum skal kortmyndugleikin skráseta ávís fyrisitingarlig mørk, nevnliga kommunumark og hagamark. Somuleiðis skulu tær gomlu bygdagøturnar – varðagøturnar skrásetast til tess, at almenningurin kann síggja, hvar í haganum tað er møguligt at ferðast uttan loyvi frá eigarunum. Og eigararnir í høggunum fáa á sama hátt upplýst, hvar teir ikki hava loyvi til at forða almennari ferðslu.

Verður tað í øðrum fyriskipanum álagt kortmyndugleikanum at skráseta aðrar upplýsingar, t.d. lendisskipanir, býlisskráir o.a.t., so staðfestir greinin hesar skyldur.

Til § 4. Ásetingin gevur kortmyndugleikanum somu heimild sum matrikulmyndugleikin hevur sambært § 42 í matrikullógini (løgtingslóg nr. 64/1962). Tann sama heimildin er eisini í § 6 í donsku lógávuini um kortmyndugleika (lók nr. 1210/2013).

Til § 5 Ásett verður, at tað vanligu føroyakortið og sonevndu máliborðsbløðini skulu vera atkomulig hjá almenninginum. Í praksis verður hetta gjørt við, at kortdatabasan verður atkomulig á internetinum, eins og møguligt verður at heinta digitalu kortini ókeypis. Tað sama er galdandi fyri myndakortini. Fyri onnur kort enn hesi, sum kortmyndugleikin framleiðir, verður ein gjaldsheimild ásett. Gjaldið má tó ikki vera hægri enn útreiðslurnar, sum eru av virkseminum í samband við ta ítøkiligu tænastruna ella veitingina. Kortmyndugleikin hevur harafturat skyldu til at lata tað vanligu føroyakortið, í støddini 1:100.000, prenta og lata tað vera til taks fyri vanligari smásølu. Kortmyndugleikin hevur sostatt heimild til at taka pening fyri tað prentaða føroyakortið, sum samsvarar við framleiðslukostnaðin

Til § 6 Gildiskomuáseting. Orsakað av, at málsøkið verður yvirtikið, verður heimild til at seta ta gomlu donsku lógina frá 1928 úr gildi. Í tveimum førum, í 1999 og 2002, hava danskir myndugleikar spurt føroyskar myndugleikar um, hvørt nýggjari donsk lóggáva (lov nr. 749/1988) skuldi setast í gildi í Føroyum. Í báðum førum hevur landsstýrið tó sagt nei, og tí hevur tann gamla danska lógin frá 1928 framhaldandi verið galdandi.

Á Løgtingi, 19. september 2018

Jacob Vestergaard